

מושגים המופיעים בפרשת שלח

פרק יג

ב - ותסגר מרים... שלח לך: למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים? לפי שלקתה על עסקי דבה

שדברה באחי' ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר (רש"י)

- ויתרו: במחשבה, כתיב הכא ויתרו וכתוב התם ולא תתרו, מה להלן מחשבה אף כאן מחשבה,

שהיתה מחשבתם מבתחילה להוציא גנאי על הארץ (מדרש החפץ כתי')

*ג - על פי ה': ואם תאמר למה לא מנעם הקב"ה מלשלח? כדי להוציא תאוותם ולשלם להם גמולם

וכדי לשלם שכר ליהושע ולכלב... בא ליטמא מסייעין אותו בא ליטמא פותחין לו... ללמדך

שאין מוליכין את האדם אלא בדרך שהוא רוצה (לקח טוב)

טז - יהושע: כל העולה לגדולה מוסיפין על שמו (משנת ר"א פט"ז)

*יז - עלו זה בנגב: ירכיבוהו על במתי ארץ (דברים לביג) זו א"י שהיא גבוהה מכל הארצות שנא' עלו

זה בנגב (ספרי האזינו פשט"ז)

*יח - וראיתם את הארץ מה היא: אם זבת חלב ודבש היא כדרך שהבטיח אתכם הקב"ה, לפי שאינו

דומה שמיעה לראי' (לקח טוב)

- הרפה: אם מחזיקים במצות שבע אי אתם יכולים להם, ואם רפו ידיהם משבע מצות אתם

יכולים להם (ילקוט פתרון תורה)

כא - מדבר צין: הוא צין הוא סין הוא פארן הוא קדמות, צין שנצטוו שם ישראל על המצות, סין

שבו באת שנאה לאומות העולם, פארן שבו פרו ישראל, קדמות שבו קבלו את התורה

שהיא קדומה לעולם (לקח טוב)

כב - שבע שנים: שהיתה מבונה (בפירות) בכל טוב על א' משבעה בצוען, ובא להודיעך שבחה של

א"י (רש"י)

כד - על אודות האשכול: זה שאמר מגיד מראשית אחרית ומקדם אשר לא נעשו (ישעיהו מו:י)

שהכל צפוי לפני הקב"ה, אשכול אוהבו של אברהם היה ונקרא אשכול על אודות האשכול

שעתידים ישראל לכרות (תנחומא שלח ט)

כה - וישבו מתור הארץ מקץ ארבעים יום: שגלוי לפני הקב"ה שיגזור עליהם יום לשנה, קצר

לפניהם את הדרך (רש"י)

כז - זבת חלב ודבש: כך דרכם של מספרי לשון הרע, פותחין בטובה ומשלימין ברעה (תנח' שלח ט)
לא - והאנשים...אמרו לא נוכל לעלות: אבל הנשים לא היו עמהם בעצה...אבל הנשים קרבו עצמן
לבקש נחלה, ותקרבנה בנות צלפחד (תנחומא פנחס ז)

לב - אוכלת יושביה: כיצד היו נכנסים לעיר (בלי שירגישו בהם)? הַדְּבָר נוגף את הגדולים
ומתעסקים בני העיר בקבורתן ובריה לא היה רואה אותם, לכן אמרו ארץ אוכלת יושביה,
בנסים שהיה עושה להם הקב"ה בו הוציאו דבה (במדב"ר פט"ז-יג)

לג - וכן היינו בעיניהם: וכי מנין הן יודעין מה היה בלבם של אחרים? ולפיכך את מוצא כשקונן
ירמיה על ישראל איכה והוכיחן על מעשיהם הרעים הקדים פה לעין (ברוב אלפא ביתא
שבאיכה-רש"י סנהדרין קד:): מפני המרגלים שאמרו בפיהם מה שלא ראו בעיניהם (מדרש
הגדול)

פרק יז

* א - ויבכו: אותו לילה ליל ט' באב היה, אמר להם הקב"ה אתם בכיתם בכיה של חינום ואני אקבע

לכם בכיה לדורות (תענית כט).

* - העם: כל מקום שנאמר לעם לשון גנאי הוא וכל מקום שנאמר ישראל לשון שבח הוא (במד"ר

פ"כ-כג)

ד - נתנה ראש: אין ראש אלא ע"ז... שבקשו לעבוד ע"ז (מדרש הגדול)

ז - מאד מאד: בשני עולמות (ילקוט שו"ת תימני)

ט - צלם: שאין להם לא זכות ולא מעשים טובים שמגינין עליהם כצל זה שמגיין על יושביו (מדרש

הגדול)

י - לרוגום אותם באבנים וכבוד ה': מלמד שנטלו אבנים וזרקום כלפי מעלה (סוטה לה).

יא - עד אנה: מדה כנגד מדה, אמר הקב"ה לפי שאמרתי ארבעה פעמים עד אנה כדכתיב עד אנה

ינאצוני, ועד אנה לא יאמינו בי, עד אנה מאנתם (שמות טז:כח), עד מתי לעדה הרעה...ועתיד

אני למסור אתכם ביד ארבעה מלכיות ואתם אומרים בעת צרתכם ארבעה פעמים עד אנה,

עד אנה ה' תשכחני נצח (תהלים יג:ב) במלכות בבל, עד אנה תסתיר את פניך (שם) במדי

ופרס, עד אנה אשית עצות (שם:ג) ביון, עד אנה ירום אויבי עלי (שם) באדום הרשעה (מדרש

תהלים פי"ג א')

יב - אכנו בדבר: כשם שבראתי עולמי בדבר, שנא' (תהלים לג:ו) בדבר ה' שמים נעשו, כך אני עושה

להן, מוציא אני דבר מפי והורגן (דברים רבה פ"ה יג)

יד - וענך עומד: בשכר והוא עומד עליהם (בראשית יח:ח) זכו לעמוד הענן (ב"מ פו: - וכן מן ובאר מרים

משם)

יז - יגדל נא כח ה': כך א"ל משה להקב"ה...מתי כוחך גדול בעולמך? בשעה שאתה מאריך רוחך

(ילמדנו)

יח - ארך אפים: ארך אף אין כתיב כאן אלא ארך אפים, מאריך רוחו עם הצדיקים (לשלם שכר)

ומאריך רוחו עם הרשעים (להענישם), מאריך רוחו עם הצדיקים וגובה מהם מיעוט מעשים

רעים שעשו בעוה"ז בשביל ליתן שכרן משלם לעתיד לבא, ומשפיע שלוחה לרשעים בעוה"ז

ומשלם להם מיעוט מעשים טובים שעשו בעוה"ז בשביל ליפרע מהן חוב משלם לעתיד לבא

(פסיקתא דר"כ פ"כה)

- ורב חסד: אמת אמאי סליק מכאן...אמר ר' חייא אינון (המרגלים) גרמו ליה דאסתליק מכאן,

דהא בשקרא דברו, בההוא מדה דבר נש מודד מודדים ליה (זהר ח"ג קסא:)

- **נשא עון:** גול אל ה' יפלטהו (תהלים כב:ט)...גלו עונותיכם להקב"ה כביכול, והוא טוען, וכן הוא

אומר נושא עון (מדרש הגדול)

* - **ונקה לא ינקה:** ונקה לשבים, לא ינקה לשאינם שבים (רש"י)

מנקה הוא בעוה"ז ואינו מנקה לעוה"ב (פסיקתא דר"כ פ"כו)

ונקה בדברים שבינך לבינו, לא ינקה בדברים שבינך לבין חבירך (ספרי זוטא נשא ו, כו)

* - **פקד עון אבות על בנים:** וכתוב (דברים כד:טז) ובנים לא יומתו על אבות...לא קשיא כאן

כשאוחזין מעשה אבותיהם בידיהם כאן כשאין אוחזין מעשה אבותיהם בידיהם (ברכות ז).

- **על שלשים ועל רבעים:** תולה לאב עד ד' דורות, אם נמצא א' מהם צדיק הרי האב ניצול...שאל

תאמר פוקד עון אבות על בנים לשון קצף הוא (מדרש השכם)

* **כ - סלחתי כדברייך:** גדולה תפילה יותר ממעשים טובים, שאין לך שהיה בו מעשים טובים יותר

ממשה רבינו ואף על פי כן לא נענה אלא בתפילה שנא' סלחתי כדברייך (שאלתות האזינו קסג)

* **כב - זה עשר פעמים:** לא נחתם גזר דין על אבותינו במדבר אלא על לשון הרע...אמר קרא וינסו

אותי זה עשר פעמים על זה נחתם גזר דין (ערכין טו).

- **עשר פעמים:** א' על הים, וא' בתחלת המן (אל תותירו ויותירו- שמות טז:ב), וא' בסוף המן (אל

יצאו ויצאו- שם:כז), וא' בשליו הרא' (בשבתנו על סיר הבשר- שם:ג), וא' בשליו האחרון

(התאוו תאוה- במדבר יא:ד) וא' במרה (וילנו על משה- שמות טו:כד), וא' ברפידים (וירב העם

עם משה- שם:יז), וא' בחורב, וא' בעגל, וא' במרגלים (אבות דר"נ פ"ט - ב)

* **כד - עקב היתה רוח אחרת עמו:** בשעה אחת אדם מאבד עולמו ובשעה אחת אדם קונה את

עולמו...וכלב קנה עולמו בשעה אחת. שנא' עקב היתה וכו' (מדרש חדש)

כט - מבן עשרים: להוציא שבטו של לוי, שאין פקודיהם מבן עשרים (אלא מבן שלשים) (רש"י)

לד - אשר תרתם: והרי שנים עשר בלבד תרו אותה! אלא לפי שהיו שלוחיהם, ששלוחו של אדם

כמותו בכל מקום (ספרי)

- **ארבעים שנה:** שמשעשו את העגל עלתה גזרה זו במחשבה אלא שהמתין להם עד שתתמלא

סאתם...כאן נאמר תשאו את עונותיכם, שתי עונות (רש"י)

לה - יתמו: דור המדבר אין להם חלק לעולם הבא שנא'...יתמו - בעוה"ז, ושם ימותו לעוה"ב, דברי

ר"ע, ר"א אומר באין לעוה"ב (סנהדרין קח. קי:)

- לט - **וימתו האנשים**: מרגלים הם התחילו בעבירה תחלה...הן לקו תחלה (תוספתא סוטה פ"ד ה"ד)
- **מוצאי דבת הארץ**: בוא וראה כמה גדול כח של לשון הרע, מנלן ממרגלים, ומה המוציא שם רע על עצים ואבנים כך, המוציא שם רע על חבריו על אחת כמה וכמה (ערכין טו.)
- לח - **חיו מן האנשים**: מרגלים יהושע וכלב נטלו חלקם...מאי חיו? שחיו בחלקם (ב"ק קיח:)
- מה - **וירד העמלקי**: לפי שמעולם רצועה מרדות היה עמלק לישראל (תנחומא חוקת יח)

פרק טו

ג - או זבח: זבח פרט לעופות או זבח פרט למנחות (ספרי זוטא)

- **לפלא נדר או נדבה:** מלמד שכל הבא בנדר ונדבה טעון נסכים, וכל שאינו בא בנדר או בנדבה

אינו טעון נסכים, להוציא בכור ומעשר ופסח וחטאת ואשם (מנחות צ:)

י - **ויין תקריב לנסך:** על גבי ספלים, או אינו אלא על גבי האישים, אם אמרת כן נמצאת מכבה

והתורה אמרה (ויקרא ו:ו) אש תמיד תוקד! הא מה ת"ל אשה ריח ניחוח? נחת רוח לפני שאמרת

ונעשה רצוני (ספרי - וע"ע זבחים צא: - ועיי' רש"י)

טו - **ככם כגור:** ככם כאבותיכם, מה אבותיכם לא נכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת דמים,

אף הם לא יכנסו לברית אלא באלה, אלא מעתה האידנא דליכא קרבן לא נקבל גרים? א"ר

אחא בר יעקב... לדורותיכם (כריתות טו.)

* טז - **תורה אחת... לכם ולגור:** למה נתנה התורה במדבר? לומר מה המדבר מופקר לכל בני אדם אף

תורה מופקרת לכל מי שירצה ללמוד... אפילו גרים שעוסקים בתורה שקולים ככהן גדול שנא'

אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, כהן לוי וישראל לא נאמר אלא אדם לפיכך תורה א' (תנחומא

ויקהל ח)

יח - **בבאכם:** משונה ביאה זו מכל ביאות שבתורה, שבכולן נא' בהן כי תבא, כי תבאו... לאחר ירושה

וישיבה... אבל זו נא' בה בבאכם, משנכנסו בה (רש"י)

יט - **ראשית עריסותיכם:** על שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתן, על שאינן זהירות בנדה בחלה

ובהדלקת הנר... ראשית קראתי אתכם (ירמיה ב:ג) על עסקי ראשית (ראשית עריסותיכם)

הזהרתי אתכם (שבת לא: לב.)

* - **עריסותיכם:** זה שאמר הכתוב אור זרוע לצדיק (תהלים צ:יא) זרע להם הקב"ה את התורה

ואת המצות לישראל כדי להנחילם חיי העוה"ב ולא הניח דבר בעולם שלא נתן בו מצוה

לישראל... בעיסה ראשית עריסותיכם (תנחומא שלח טו)

כ - **תרימו תרומה:** לעולם יהא אדם זהיר במצות חלה, שאין רעב בא לעולם אלא בעון ביטול

חלה... לפיכך הכתוב מזהיר עליו כמה פעמים, תרימו תרומה, חלה תרימו תרומה, כן תרימו

אותה, תתנו לה' תרומה (מדרש הגדול פסוק כא)

* **כא - תתנו לה':** אם נותן אתה חלה לכהן מעלה אני עליך כאילו נתתה לי... ולא עוד אלא שבשכר

חלה אני שולח לך ברכה במכונס ותוספת בשעורים שנא' (יחזקאל מד:ל) וראשית עריסותיכם

תתנו לכהן להניח ברכה אל ביתך (מדרש הגדול)

כא - תתנו לה'... וכי תשגו: למה נסמכה פרשת חלה לפרשת ע"ז? לומר לך שכל המקיים מצות חלה

כאילו בטל ע"ז, וכל המבטל מצות חלה כאילו קיים ע"ז (ויק"ר פט"ז-ו)

כג - את כל אשר צוה ה': מגיד שכל המודה בעבודת כוכבים ככופר בכל התורה כולה ובכל מה

שנתנבאו הנביאים שנא' למן היום אשר צוה ה' והלאה (רש"י)

*כד - מעיני העדה: ענין יונים (שה"ש א:טו) ענין הן סנהדרין שהם עינים לעדה... רמ"ח אברים יש

באדם וכולם אינן הולכים וחוזרים אלא אחר העינים, כך אין ישראל יכולין לעשות דבר חוץ

מסנהדרין שלהם (שהש"ר א:טו)... משל לכלה שהיא בבית אביה, כלזמן שענייה יפות אין כל גופה

צריכה בדיקה, עיניה טרוטות (שאין עיניה יפות) כל גופה צריכה בדיקה (תענית כד.)

- **לחטת:** חסר אל"ף, מה אל"ף ראשון לכל האותיות כך זה כפר ביחידו של עולם (ספרי זותא)

*כט - תורה אחת: הוקשה כל התורה כולה לע"ז, מה ע"ז שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת,

אף כאן (כל) שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת (הוריות ח.)

*לא - דבר ה' בזה: זה האומר אין תורה מן השמים, ואפילו אמר כל התורה כולה מן השמים חוץ

מפסוק זה שלא אמרו הקב"ה אלא משה מפי עצמו... ואפילו אמר... חוץ מדקדוק זה (חסירות

ויתרות) מקל וחומר זה מגזרה שוה זו, זהו כי דבר בזה ... רבי אומר הלומד תורה ואינה מלמדה

זה הוא דבר ה' בזה... ר' נהוראי אומר כל שאפשר לעסוק בתורה ואינו עוסק (סנהדרין צט.)

- **הכרת תכרת... עונה בה:** ארבעה דברים שהן נפרעין מן האדם בעולם הזה והקרן קיימת לו

לעולם הבא, ואלו הן, ע"ז גילוי עריות שפיכות דמים ולשון הרע כנגד כולן... מה ת"ל עונה בה?

מלמד שהנפש נכרתת ועונה בה (ירושלמי פאה פ"א ה"א)

-- **עונה בה:** חכמים אומרים עונות אלו הזדונות וכן הוא אומר הכרת תכרת הנפש ההיא עונה בה,

פשעים אלו המרדים (העושה להכעיס) חטאתם אלו השגגות (יומא לו:)

*לב - איש מקושש: ראויה היתה פרשת מקושש שתכתב ע"י משה, אלא שנתחייב מקושש ונכתבה

על ידו, ללמדך שמגלגלין זכות ע"י זכאי (עיי' בבנות צלפחד) וחובה ע"י חייב (ב"ב קיט:)

*לג - המוצאים אותו מקושש: מניין להתראה מן התורה? תנא דבי ר' ישמעאל, המוצאים אותו

מקושש, שהתרו בו ועדיין הוא מקושש (סנהדרין מא.)

לה - מחוץ למחנה: מפני שני דברים היה רחוק בית הסקילה ממקום מבית דין, א' שלא יאמרו בית

דין רצחנים הם, ושלא ימיתוהו מיד שאם יבא אחד ויאמר יש לי זכות ללמד עליו, מיד שומעין

לו ומחזירין אותו (מדרש אגדה)

- לח - על כנפי בגדיהם:** שיזכרו הטובה שעשה להם הקב"ה בזמן שהוציאם ממצרים, שנא' (שמות יט:ד) ואשא אתכם על כנפי נשרים. ולמה טלית של ארבעה כנפות חייבת בציצית ולא בעלת חמש ולא בעלת שלש? אלא כנגד ד' גאולות שנאמרו במצרים (מדרש אגדה - וכ"ה ברש"י סוף מא)
- פתיל תכלת:** א"ל הקב"ה (לאברהם) את אמרת "אם מחוט" (בראשית יד:כג) חייד שאני נותן לבניך מצות ציצית ... פתיל תכלת מתרגמינן חוטא דתכלתא (בראשית רבה פמ"ג ט)
- *לט - וראיתם:** הכל חייבים בציצית...ר"ש פוטר בנשים מפני שמצות עשה שהזמן גרמא הוא, וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות...מאי טעמא דר"ש? דתניא וראיתם פרט לכסות לילה (ופטור בלילה) (מנחות מג.)
- * - וראיתם אותם:** שכל המקיים מצות ציצית מעלים עליו כאילו הקביל פני שכינה, שהתכלת דומה לים, וים דומה לרקיע, והרקיע דומה לכסא הכבוד (ספרי)
- וראיתם אותו וזכרתם:** ראה מצוה זו וזכור מצוה אחרת התלויה בה, ואיזו זו? זו מצות קריאת שמע, דתנן מאימתי קורין את שמע בשחרית משיכיר בין תכלת ללבן (מנחות מג:)
- את כל מצות:** שקולה מצות ציצית כנגד כל המצות, כיצד? ציצית בגימטריה עולה שש מאות, ושמונה חוטים וחמשה קשרים...הרי תר"ג (תנחומא)
- אחרי לבבכם ואחרי עיניכם:** העין רואה והלב חומד והגוף עושה את העבירה (רש"י)
העינים הולכים אחרי הלב (מדרש תהילים, מזמור יד-א)
- אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים:** אחרי לבבכם זו מינות...ואחרי עיניכם זה הרהור עבירה...אתם זונים זה הרהור ע"ז (ברכות יב:)
- מא - אני ה' א-להיכם:** כדי שלא יאמרו ישראל מפני מה אמר המקום לא שנעשה ונטול שכר אנו לא עושים ולא נוטלים שכר על כרחכם אני מלככם (רש"י)
אני ה', נאמן שלשם שכר. א-להיכם, נאמן ליפרע (רש"י)
- * - אשר הוצאתי אתכם:** על מנת כן פדיתי אתכם שתקבלו עליכם גזרותי (רש"י)

מושגים המופיעים בפרשת קרח

פרק טז

- א - ועשו להם ציצית...ויקח קרח:** באו ועמדו לפני משה אמרו לו טלית שכולה של תכלת חייבת בציצית או פטורה אמר להם חייבת התחילו לשחק עליו אפשר טלית של מין אחר חוט אחד של תכלת פוטרה זו שכולה תכלת לא תפטור את עצמה (רש"י)
- * - קרח:** ומה ראה קרח לחלוק עם משה, נתקנא על נשיאותו של אליצפן בן עוזיאל (רש"י, ועיי' רש"י לקמן (פסוק ז - ד"ה רב לכם) וז"ל וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זה? עינו הטעתו, ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו וכו' וכן עיי' באבות (פרק ד משנה כא) רבי אליעזר הקפר אומר הקנאה והתאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם)
- * - ויקח קרח...ואון בן פלת:** חכמות נשים בנתה ביתה (משלי י"ד) זו אשתו של און בן פלת (אמר רב: און בן פלת אשתו הצילתו, אמרה ליה: מאי נפקא לך מינה? אי מר רבה אנת תלמידא, ואי מר רבה אנת תלמידא - סנהדרין קט:) ואולת בידה תהרסנה, זו אשתו של קרח (סנהדרין קי:).
- בן לוי:** לא כתיב בן יעקב, בן ישראל, זה שאמר הכתוב (בראשית מט:ו) בסודם אל תבא נפשי, אלו המרגלים, ובקהלם אל תחד כבודי, זה קרח, אמר יעקב לפני הקב"ה לא במרגלים ולא במחלוקתו של קרח יזכר שמי... ואימתי יתייחד שמי? כשהן מתייחדין לעמוד על הדוכן (דה"א י"ב:כג) בן אסיר בן אביאסף בן קרח בן יצהר בן קהת בן לוי בן ישראל (תנחומא ישן ז - ורש"י כאן)
- * - בני ראובן:** אוי לרשע אוי לשכנו, טוב לצדיק טוב לשכנו, דתן ואבירם שהיו שכנים לקרח, שהיה שרוי בדרום, דגלו של ראובן סמוך להם, אבל דגל של יהודה היה במזרח ויששכר וזבולון עמו, וסמוכין להם משה ואהרן...לכך זכו להיות בני תורה (תנחומא ישן ח)
- ה - בקר וידע:** אמר לו משה, גבולות חלק הקב"ה בעולמו, יכולים אתם להפוך בקר לערב, כן תוכלו לבטל את זו, שנאמר (בראשית א, ה - ז) ויהי ערב ויהי בוקר ויבדל, כך (דה"א כג יג) ויבדל אהרן להקדישו וגו': (רש"י)
- * ז - הוא הקדש:** מי שיבחר בו יצא חי וכלכם אובדין...ולא טפשין היו שכך התרה בהם וקבלו עליהם לקרב? אלא כיון שהחזיקו במחלוקת הפקירו עצמם למיתה, לכך נקראו חטאים, הם חטאו על נפשותם, שנא' (להלן יז:ג) החטאים האלה בנפשותם (רש"י)
- * - רב לכם:** ברב בישר, רב לכם, ברב בשרוהו, רב לך (דברים ג:כו) - הקב"ה מדקדק עם הצדיקים

כחוט השערה ונענש באותה מדה (סוטה יג: ורש"י שם)

*יא - הנועדים על ה': כל המהרהר אחר רבו כאילו מהרהר אחר השכינה (לקח טוב - וכן במדבר כא:ה)

יב - וישלח משה: מכאן שאין מחזיקין במחלוקת (רש"י)

- **לא נעלה:** פיהם הכשילם (ברית כרותה לשפתים), שאין להם עלייה אלא ירידה (רש"י)

יד - אף לא: אמר רבי חנינא בן סנסן ארבעה הן שפתחו באף ונאבדו באף, ואלו הן נחש ושר האופים ועדת קורח והמן, נחש (בראשית ג) ויאמר אל האשה אף, שר האופים (שם מ) אף אני בחלומי, עדת קרח אף לא אל ארץ, המן (אסתר ה) אף לא הביאה אסתר (בראשית רבה)

*טו - לא חמור אחד מהם נשאתי: א"ר אבא בר כהנא קשה הוא הגזל ששני גדולי עולם נצרכו להתוכח עליו, משה ושמואל (עיי' ש"א יב:ג)...אמר משה בשעה שישראל מתנוודין ממסע למסע לא אמרתי לאחד מהם...טול כלי זה על חמורך אלא נשאתי אני בעצמי ונטלתי וטענתי (ילקוט שמעוני שמואל)

כא - ואכלה אותם: לפי שהלעיג ועשה כל אותן המעשים וכל העדה שומעין ושותקין ולא מיחו עליהן, היו ראויין להישטף כולן כאחת ולהתחייב כלייה, אלולי שעמד משה וביקש עליהם רחמים (מדרש הגדול)

*כב - האיש אחד יחטא ועל כל העדה תקצף: כך הם ישראל אחד מהן חוטא וכולן מרגישיין, תני רשב"י משל לבני אדם שהיו יושבין בספינה נטל אחד מהן מקדח והתחיל קודח תחתיו אמרו לו חבריו מה אתה יושב ועושה אמר להם מה אכפת לכם לא תחתי אני קודח אמרו לו שהמים עולין ומציפין עלינו את הספינה (ויקרא רבה)

*כז - ובניהם וטפם: בא וראה כמה קשה המחלוקת, שהרי בית דין של מטה אין עונשין אלא עד שיביא שתי שערות, וב"ד של מעלה עד עשרים שנה, וכאן אבדו אף יונקי שדים (רש"י)

לב - ותפתח הארץ את פיה: עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות...פתיחת פי הארץ לבלוע את הרשעים (פסחים נד).

לג - וכל אשר להם חיים שאלה: ונתץ את הבית (ויקרא יד:מה) ראה מה העוונות גורמין, שבני אדם

חוטאים ובתים וכלים לוקין עמהם (מדרש חדש)

- ויאבדו מתוך הקהל: עדת קרח אין להם חלק לעולם הבא, שנאמר ותכס עליהם הארץ -

בעולם הזה, ויאבדו מתוך הקהל לעולם הבא, דברי רבי עקיבא, רבי אליעזר אומר: עליהם אמר

הכתוב (שמואל א' ב) ה' ממית ומחיה מוריד שאול ויעל (סנהדרין דף קט)

פרק יז

*ג - צפוי למזבח: שמעלין בקודש ואין מורידין...ומנלן דמעלין? ...דאמר קרא את מחתות וכו',

בתחילה תשמישי מזבח ועכשיו גופו של מזבח (מנחות צט).

*ה - ולא יהיה כקרח וכעדתו: דאמר רב כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו שנאמר ולא יהיה כקרח

וכעדתו. רב אשי אמר: ראוי ליצטרע, כתיב הכא ביד משה לו, וכתוב התם (שמות ד) ויאמר ה' לו

עוד הבא נא ידך בחיקך (סנהדרין דף קי).

יא - וכפר עליהם: רז זה מסר לו מלאך המות כשעלה לרקיע שהקטרת עוצר המגפה (רש"י)

- הקטרת מכפרת על לשון הרע, יבא דבר שבחשאי ויכפר על מעשה חשאי (יומא מה:)

יב - ויתן את כקטרת ויכפר: שני דברים היו קדושים וגדולים וכסבורין בני אדם שהם קשים וכדי

שלא להוציא לעז עליהם כתב בהן דבר גדול של שבח וברכה, ואלו הן קטרת וארון קטרת

שלא יאמר אדם קשה הוא הקטרת, על ידו מתו נדב ואביהוא ועל ידו נשרפו עדת קרח ועל ידו

נצטרע עוזיהו לכך כתב הקב"ה מעלה גדולה בקטרת שניצלו ישראל על ידו...ארון שלא יאמר

אדם קשה הוא הארון, הוא הכה בפלשתים, הוא הרג באנשי בית שמש, הוא הרג לעוזא לכך

כתב בו ברכה שנאמר וישב ארון ה' וגו' ללמדך שאין קטרת וארון הורגין אלא עונות הורגין

(במדב"ר פ"ד-כ, וכ"ה ברש"י להלן פסוק יג)

יג - והמגפה נעצרה: עטרת זקנים בני בנים (משלי יז:ו) שלא נכרתה ברית לאהרן אלא על ידי פינחס

בן בנו, לפי שהיו מעשיו דומין לאהרן, מה אהרן עצר את המגפה, אף פינחס כמותו שנא'

(תהלים קו:ל) ויעמד פינחס ויפלל ותעצר המגפה (מדה"ג פנחס פ"כה-יא)

כג - פרח מטה אהרן: ואותו המטה היה ביד כל מלך ומלך עד שחרב ביהמ"ק ונגנו, ואותו המטה

עתיד להיות ביד מלך המשיח במהרה בימינו שנא' (תהלים קיב) מטה עוזך ישלח ה' מציון

(במד"ר פ"יח-כג)

- פרח מטה אהרן: בוטח בעשרו הוא יפול וכעלה צדיקים יפרחו (משלי יא:כח) בוטח בעשרו הוא

יפול זה המן, וכעלה צדיקים יפרחו זה מרדכי ואסתר, דבר אחר בוטח בעשרו זה קרח, וכעלה

צדיקים יפרחו זה משה ואהרן וסנהדרין שלו (ילקוט שמעוני משלי רמז תתקמז)

- **ויצא פרח וכו'**: ויצא פרח זה בית רא', ויצך ציץ זה בית שני, ויגמול שקדים זה הבית העתיד ליבנות

במהרה בימינו, דכת' (ירמיה יא:יב) כי שוקד אני על דברי לעשותו (מדרש)

- **ויגמל שקדים**: ולמה שקדים הוא הפרי הממהר להפריח מכל הפירות אף המעורר על הכהונה

פורענותו ממהרת לבא כמו שמצינו בעוזיה (דברי הימים ב כו:יט) והצרעת זרחה במצחו (רש"י)

*כז - **הן גוענו אבדנו כולנו אבדנו**: מיכאן אמרו אל תפתח פה לשטן...היו אומרים על עצמם ולא

מבינים מה אומרים, מתו במעשה העגל בחרב ובמגפה, ובתבערה באש, ובמעשה קרח נבלעו

ונשרפו...ובכל זאת לא שמו אל לבם להאמין בבוראם (לקח טוב)

פרק יז

*ג - **צפוי למזבח**: שמעלין בקודש ואין מורידין...ומנלן דמעלין? ...דאמר קרא את מחתות וכו',

בתחילה תשמישי מזבח ועכשיו גופו של מזבח (מנחות צט).

*ה - **ולא יהיה כקרח וכעדתו**: דאמר רב כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו שנאמר ולא יהיה כקרח

וכעדתו. רב אשי אמר: ראוי ליצטרע, כתיב הכא ביד משה לו, וכתוב התם (שמות ד) ויאמר ה' לו

עוד הבא נא ידך בחיקך (סנהדרין דף קי).

יא - **וכפר עליהם**: רז זה מסר לו מלאך המות כשעלה לרקיע שהקטרת עוצר המגפה (רש"י)

- הקטרת מכפרת על לשון הרע, יבא דבר שבחשאי ויכפר על מעשה חשאי (יומא מה:)

יב - **ויתן את כקטרת ויכפר**: שני דברים היו קדושים וגדולים וכסבורין בני אדם שהם קשים וכדי

שלא להוציא לעז עליהם כתב בהן דבר גדול של שבח וברכה, ואלו הן קטרת וארון קטרת

שלא יאמר אדם קשה הוא הקטרת, על ידו מתו נדב ואביהוא ועל ידו נשרפו עדת קרח ועל ידו

נצטרע עוזיהו לכך כתב הקב"ה מעלה גדולה בקטרת שניצלו ישראל על ידו...ארון שלא יאמר

אדם קשה הוא הארון, הוא הכה בפלשתים, הוא הרג באנשי בית שמש, הוא הרג לעוזא לכך

כתב בו ברכה שנאמר וישב ארון ה' וגו' ללמדך שאין קטרת וארון הורגין אלא עונות הורגין

(במדב"ר פ"ד-כ, וכ"ה ברש"י להלן פסוק יג)

טו - **והמגפה נעצרה**: עטרת זקנים בני בנים (משלי יז:ו) שלא נכרתה ברית לאהרן אלא על ידי פינחס

בן בנו, לפי שהיו מעשיו דומין לאהרן, מה אהרן עצר את המגפה, אף פינחס כמותו שנא'

(תהלים קו:ל) ויעמד פינחס ויפלל ותעצר המגפה (מדה"ג פינחס פ"כה-יא)

כג - **פרח מטה אהרן**: ואותו המטה היה ביד כל מלך ומלך עד שחרב ביהמ"ק ונגנז, ואותו המטה

עתיד להיות ביד מלך המשיח במהרה בימינו שנא' (תהלים קי:ב) מטה עוזך ישלח ה' מציון

(במדב"ר פ"יח-כג)

- **פרח מטה אהרן:** בוטח בעשרו הוא יפול וכעלה צדיקים יפרחו (משלי יא:כח) בוטח בעשרו הוא יפול זה המן, וכעלה צדיקים יפרחו זה מרדכי ואסתר, דבר אחר בוטח בעשרו זה קרח, וכעלה צדיקים יפרחו זה משה ואהרן וסנהדרין שלו (ילקוט שמעוני משלי רמז תתקמז)

- **ויצא פרח וכו':** ויצא פרח זה בית רא', ויצך ציץ זה בית שני, ויגמול שקדים זה הבית העתיד ליבנות במהרה בימינו, דכת' (ירמיה יא:יב) כי שוקד אני על דברי לעשותו (מדרש)

- **ויגמל שקדים:** ולמה שקדים הוא הפרי הממהר להפריח מכל הפירות אף המעורר על הכהונה פורענותו ממהרת לבא כמו שמצינו בעוזיה (דברי הימים ב כו:יט) והצרעת זרחה במצחו (רש"י)

* **כז - הן גוענו אבדנו כולנו אבדנו:** מיכן אמרו אל תפתח פה לשטן...היו אומרים על עצמם ולא מבינים מה אומרים, מתו במעשה העגל בחרב ובמגפה, ובתבערה באש, ובמעשה קרח נבלעו ונשרפו...ובכל זאת לא שמו אל לבם להאמין בבוראם (לקח טוב)

פרק יח

ב - וילוו עליך: בכל השבטים כתוב ותקרא את שמו, אבל בלוי כתיב (בראשית כט:לד) קרא שמו, לפי שיעקב ראה ברוח הקודש שעתיד לצאת ממנו שבט הכהנים דכתיב בהו וילוו עליך, על כן קרא שמו לוי ברוח הקודש (מדרש אגדה בראשית ל, יא)

ח - ואני הנה: הנה, בשמחה, דברי ר' ישמעאל, אמרו לו תלמידיו רבינו לפי שהוא אומר (בראשית ו:יז) ואני הנני מביא את המבול, שומע אני שיש שמחה לפני המקום? אמר להם יש שמחה לפני המקום כשיאבדו מכעיסים מן העולם (ספרי)

- **למשחה:** הכהנים רשאים לשנות באכילתן לאכלן צלויין ושלוקין ומבושלין...אמר קרא למשחה, לגדולה, כדרך שהמלכים אוכלים (זבחים צא).

ט - לך...מן האש: המקדש בחלקו...ר' יהודהאומר מקודשת... סבר לך לכל צרכיך, ור' יוסי סבר כאש מה אש לאכילה אף הוא נמי לאכילה (קידושין נב:)

* **בקדש הקדשים תאכלנו כל זכר:** למד על ק"ק שאין נאכלין אלא בעזרה ולזכרי כהונה (רש"י)

*יב - כל חלב יצהר וכל חלב תירוש: אין תורמין ממין על שאינו מינו...מנא הני מילי?...כל חלב יצהר וכל חלב תירוש ודגן, אמרה תורה תן חלב לזה וחלב לזה (בכורות נד).

טו - פדה תפדה: האב חייב בבנו למולו ולפדותו...דכת' כל בכור בניך תפדה, והיכא דלא פרקיה אבוה מיחייב איהו למיפרקיה דכת' פדה תפדה (קידושין כט).

*טז - עשרים גרה: לפי שמכרו אבותינו בכורה של רחל בעשרים כסף, לפיכך יתנו בכוריהן פדיון עשרים דינר (משנת ר"א)

יט - אשר ירימו בני ישראל לה' נתתי לך: מכאן אמרו אסור לכהן ליטול תרומות עד שיפרישו אותן הבעלים (מדרש הגדול)

*- נתתי לך: כ"ד מתנות כהונה נתתי להם לכהנים י"ב במקדש וי"ב בגבולים, מה אלו שתים עשרה במקדש? חטאת ואשם וזבחי שלמי צבור ועור העולה ומותר העומר ושתי הלחם ולחם הפנים ושירי מנחות ותרומת לחמי תודה ותרומת חזה ושוק וזרוע איל נזיר ולוג שמן של מצורע, ומה אלו י"ב שבגבולין? תרומה גדולה ותרומת מעשר וחלה וביכורים וראשית הגז ומתנות בכור אדם ובכור בהמה טהורה ופטר חמור והחרמים ושדה אחוזה וגזל הגר (ספרי)

*- ברית מלח: עשרה דברים נאמר בהן ברית, הקשת, המילה, השבת, ע"ז, תלמוד תורה, שחרור עבדים, כהונה, לוייה, מלכות בית דוד וארץ ישראל (מדרש שלשה וארבעה)

- ברית...לך ולזרעך: גדולה ברית שנכרתה לו לאהרן מברית שנכרתה לו לדוד, אהרן זכה לבנים צדיקים ורשעים ודוד זכה לצדיקים ולא לרשעים (ספרי)

*כו - והרמתם ממנו: שלא יתרום מן המחובר על התלוש ולא מן התלוש על המחובר ולא מן החדש על הישן ולא מן הישן על החדש (שם)

*כז - ונחשב לכם תרומתכם: בשתי תרומות הכתוב מדבר, אחת תרומה גדולה ואחת תרומת מעשר, כשם שתרומה גדולה ניטלת באומד ובמחשבה, כך תרומת מעשר ניטלת באומד ובמחשבה (גיטין דף לא).

*כח - גם אתם: מה אתם בני ברית, אף שלוחכם נמי בני ברית, שליחות דכל התורה כולה נמי מתרומה גמרינן לה (בבא מציעא דף עא):

כט - את מקדשו ממנו: למד על תרומה גדולה שאינה נטלת אלא מן המוקף (ירושלמי תרומות פ"ב

ה"א)

ל - חלבו...כתבואת גרן: אין מעשרין אלא מן המובחר שנא' בהרימכם את חלבו ממנו ונחשב ללויים

וכו' מה מעשר שמפרישים הלויים מן החלב שבו, אף מעשר שמפרישים ישראל מן הגורן ומן

היקב, מן החלב שבו (מדרש הגדול)

מושגים המופיעים בפרשת חקת

פרק יט

*ב- **זאת חקת התורה:** כתב בה תורה חקה, גזירה היא מלפני אין לך רשות להרהר אחריה (רש"י)

- **פרה אדמה:** משל לבן שפחה שטינף פלטין של מלך. אמרו תבא אמו ותקנח הצואה, כך תבא

פרה ותכפר על העגל (רש"י)

*ג - **אל אלעזר הכהן:** ולפי שאהרן עשה את העגל לא נעשית עבודה זו על ידו, שאין קטיגור נעשה סניגור (רש"י)

ו - **עץ ארז ואזוב ושני תולעת:** ארז הוא הגבוה מכל האילנות ואזוב נמוך מכולם, סימן שהגבוה

שנתגאה וחסא, ישפיל את עצמו כאזוב ותולעת ויתכפר לו (רש"י)

*ט - **למשמרת:** כמו שפשע העגל שמור לדורות לפורענות, שאין לך פקודה שאין בה מפקודת העגל (רש"י)

*יז - **אדם כי ימות באהל:** אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה (ברכות מג:)

טו - **אין צמיד פתיל עליו:** בכלי חרס הכתוב מדבר, שאין מקבל טומאה מגבו אלא מתוכו (רש"י)

*טז - **או בקבר:** זה קבר סתום, דאמר מר טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת (נזיר נג:)

פרק כ

*א - ותמת שם מרים: למה נסמכה פרשת מיתת מרים לפרשת פרה אדומה, לומר לך מה קרבנות

מכפרין אף מיתת צדיקים מכפרת (רש"י)

- ותמת שם מרים: ששה לא שלט בהן מלאך המות, ואלו הן: אברהם, יצחק ויעקב, משה, אהרן

ומרים (ב"ב יז). אף היא בנשיקה מתה ומפני מה לא נאמר בה על פי ה', שאינו דרך כבוד של

מעלה (שם, רש"י)

*ב - ולא היה מים: שלשה פרנסים טובים עמדו לישראל, אלו הן: משה, ואהרן, ומרים. ושלוש

מתנות טובות ניתנו על ידם, ואלו הן: באר, וענן, ומן. באר - בזכות מרים, עמוד ענן - בזכות

אהרן, מן - בזכות משה. מתה מרים - נסתלק הבאר וחזרה בזכות שניהן. מת אהרן - נסתלקו

ענני כבוד, חזרו שניהם בזכות משה, מת משה - נסתלקו כולן (תענית ט).

*ח - ואת בעירם: מכאן שחס הקב"ה על ממונם של ישראל (רש"י)

יב - יען לא האמנתם: והלא הצאן ובקר ישחט קשה מזו, אלא לפי שבסתר חסך עליו הכתוב, וכאן

שבמעמד כל ישראל, לא חסך עליו הכתוב מפני קדוש השם (רש"י)

- להקדישני: שאילו דברתם אל הסלע והוציא הייתי מקודש לעיני העדה ואומרים מה סלע זה

שאינו מדבר ואינו שומע ואינו צריך לפרנסה מקיים דבורו של מקום, קל וחומר אנו (שם)

יג - ויקדש במ: שכשהקב"ה עושה דין במקודשיו הוא יראוי ומתקדש על הבריות (רש"י)

* - אשר רבו...את ה': כל העושה מריבה עם רבו כעושה עם שכינה (סנהדרין קי- וכ"ה לקמן כא:ה)

*טו - וירעו לנו מצרים ולאבותינו: מכאן שהאבות מצטערים בקבר כשפורענות באה על ישראל

(רש"י)

כג - על גבול ארץ אדום: מגיד שמפני שנתחברו כאן להתקרב לעשו הרשע, נפרצו מעשיהם וחסרו

הצדיק הזה (רש"י)

כח - את אהרן את בגדיו: למה נסמכה מיתת אהרן לבגדי כהונה? מה בגדי כהונה מכפרין - אף

מיתתן של צדיקים מכפרת (מו"ק כח. וכ"ה לעיל פס' א)

כט - כל בית ישראל: האנשים והנשים, לפי שהיה אהרן רודף שלום ומטיל אהבה בין בעלי מריבה

ובין איש לאשתו (רש"י)

פרק כא

*א - וישמע הכנעני: ועמלק מעולם רצועת מרדות לישראל, מזומן בכל עת לפורענות (רש"י)

ה: בלחם הקלוקל: לפי שהמן נבלע באיברים קראוהו קלוקל. אמרו עתיד המן הזה שיתפח במעינו,

כלום יש ילוד אשה שמכניס ואינו מוציא (רש"י)

ו - את הנחשים...וינשכו את העם: יבא נחש שלקה על הוצאת דבה ויפרע ממוציאי דבה (רש"י)

*ז - ויתפלל משה: מכאן למי שמבקשים ממנו מחילה שלא יהא אכזרי מלמחול: (רש"י)

ח - וראה אתו וחי: וכי נחש ממית או מחיה, אלא בזמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה

ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו מתרפאים, ואם לאו היו נמוקים (רש"י וכ"ה שמות

יז"א)

*יח - וממדבר מתנה וכו': כיון שעושה אדם את עצמו כמדבר שהוא מופקר לכל - תורה ניתנה לו

במתנה, שנאמר ממדבר מתנה, וכיון שניתנה לו במתנה נחלו א-ל, שנאמר ומתנה נחליאל,

וכיון שנחלו א-ל עולה לגדולה, שנאמר ונחליאל במות, ואם הגביה עצמו הקב"ה משפילו,

שנאמר ומבמות הגיא, ולא עוד, אלא ששוקעין אותו בקרקע, שנאמר ונסקפה על פני הישימון,

ואם חוזר בו הקב"ה מגביהו שנאמר (וישעיהו מ) כל גיא ינשא (נדרים דף נה).

כא - וישלח ישראל מלאכים: ובמקום אחר תולה השליחות במשה... שמשה הוא ישראל וישראל

הם משה, לומר לך שנשיא הדור הוא ככל הדור (רש"י)

כו - כי חשבון עיר סיחון...והוא נלחם במלך מואב: הרבה מקראות שראויין לשרוף והן הן גופי תורה...כי חשבון עיר סיחון מלך האמורי היא והוא נלחם במלך מואב וגו' מאי נפקא מינה? דאמר להו הקב"ה לישראל (דברים ב) אל תצר את מואב, אמר הקב"ה: ליתי סיחון - ליפוק ממואב, וליתו ישראל - וליפקו מסיחון; והיינו דאמר רב פפא: עמון ומואב טיהרו בסיחון (חולין ס:)

*כז - על כן יאמרו המשלים: המשלים - אלו המושלים ביצרים; בואו חשבון - בואו ונחשב חשבוננו של עולם, הפסד מצוה כנגד שכרה, ושכר עבירה כנגד הפסדה (ב"ב עח:)

לד - אל תירא אותי: שהיה משה ירא להלחם, שמא תעמוד לו זכותו של אברהם (רש"י)

מושגים המופיעים בפרשת שלח

1. בא ליטמא מסייעין אותו בא ליטמא פותחין לו...ללמדך שאין מוליכין את האדם אלא בדרך שהוא רוצה (לקח טוב)
2. זו א"י שהיא גבוהה מכל הארצות שנא' עלו זה בנגב (ספרי האזינו פשט"ז)
3. לפי שאינו דומה שמיעה לראי' (לקח טוב)
4. אתם בכיתם בכיה של חנינם ואני אקבע לכם בכיה לדורות (תענית כט.)
5. כל מקום שנאמר לעם לשון גנאי הוא וכל מקום שנאמר ישראל לשון שבח הוא (במד"ר פ"כ-כג)
6. ונקה לשבים, לא ינקה לשאינם שבים (רש"י)
7. ונקה בדברים שבינך לבינו, לא ינקה בדברים שבינך לבין חבירך (ספרי זוטא נשא ו, כו)
8. פקד עון אבות על בנים: וכתוב ובנים לא יומתו על אבות...לא קשיא כאן כשאוחזין מעשה אבותיהם בידיהם כאן כשאין אוחזין מעשה אבותיהם בידיהם (ברכות ז.)
9. גדולה תפילה יותר ממעשים טובים
10. לא נחתם גזר דין על אבותינו במדבר אלא על לשון הרע. (ערכין טו.)
11. בשעה אחת אדם מאבד עולמו ובשעה אחת אדם קונה את עולמו (מדרש חדש)
12. למה נתנה התורה במדבר? לומר מה המדבר מופקר לכל בני אדם אף תורה מופקרת לכל מי שירצה ללמוד...אפילו גרים שעוסקים בתורה שקולים ככהן גדול (תנחומא ויקהל ח)

מושגים המופיעים בפרשת שלח

13. זרע להם הקב"ה את התורה ואת המצות לישראל כדי להנחילם חיי העוה"ב ולא הניח דבר בעולם שלא נתן בו מצוה לישראל. (תנחומא שלח טו)
14. אם נותן אתה חלה לכהן מעלה אני עליך כאילו נתתה לי (מדרש הגדול)
15. עיניך הן סנהדרין שהם עינים לעדה...רמ"ח אברים יש באדם וכולם אינן הולכים וחוזרים אלא אחר העינים, כך אין ישראל יכולין לעשות דבר חוץ מסנהדרין שלהם (שהש"ר א:טו)
16. הוקשה כל התורה כולה לע"ז, מה ע"ז שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת, אף כאן (כל) שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת (הוריות ח).
17. דבר ה' בזה: זה האומר אין תורה מן השמים, ואפילו אמר כל התורה כולה מן השמים חוץ מפסוק זה (סנהדרין צט).
18. ללמדך שמגלגלין זכות ע"י זכאי (עיי' בבנות צלפחד) וחובה ע"י חייב (ב"ב קיט:)
19. חכמים אומרים עונות אלו הזדונות וכן הוא אומר הכרת תכרת הנפש ההיא עונה בה, פשעים אלו המרדים (העושה להכעיס) חטאתם אלו השגגות (יומא לו:)
20. מניין להתראה מן התורה? תנא דבי ר' ישמעאל, המוצאים אותו מקושש, שהתרו בו ועדיין הוא מקושש (סנהדרין מא).
21. וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות (מנחות מג).
22. שכל המקיים מצות ציצית מעלים עליו כאילו הקביל פני שכינה, שהתכלת דומה

מושגים המופיעים בפרשת שלח

לים, וים דומה לרקיע, והרקיע דומה לכסא הכבוד (ספרי)

23. על מנת כן פדיתי אתכם שתקבלו עליכם גזרותי (רש"י)

מושגים מפרשת קרח

1. רבי אליעזר הקפר אומר הקנאה והתאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם (אבות פרק ד משנה כא)
2. "חכמות נשים בנתה ביתה" (משלי י"ד) זו אשתו של און בן פלת, "ואולת בידה תהרסנה", זו אשתו של קרח (סנהדרין קי).
3. אוי לרשע אוי לשכנו, טוב לצדיק טוב לשכנו (תנחומא ישן ח)
4. אלא כיון שהחזיקו במחלוקת הפקירו עצמם למיתה (רש"י)
5. ברב בישר, רב לכס, ברב בשרוהו, רב לך (דברים ג:כו) - הקב"ה מדקדק עם הצדיקים כחוט השערה ונענש באותה מדה (סוטה יג: ורש"י שם)
6. כל המהרהר אחר רבו כאילו מהרהר אחר השכינה (לקח טוב - וכן במדבר כא:ה)
7. א"ר אבא בר כהנא קשה הוא הגזל ששני גדולי עולם נצרכו להתוכח עליו (ילקוט שמעוני שמואל)
8. כך הם ישראל אחד מהן חוטא וכולן מרגישין (ויקרא רבה)
9. בא וראה כמה קשה המחלוקת, שהרי בית דין של מטה אין עונשין אלא עד שיביא שתי שערות, וב"ד של מעלה עד עשרים שנה, וכאן אבדו אף יונקי שדים (רש"י)
10. מעלין בקודש ואין מורידין (מנחות צט.)
11. אמר רב כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו (סנהדרין דף קי.)
12. מיכן אמרו אל תפתח פה לשטן (לקח טוב)
13. ק"ק שאין נאכלין אלא בעזרה ולזכרי כהונה
14. אין תורמין ממין על שאינו מינו

מושיגים מפרשת קרוז

15. לפי שמכרו אבותינו בכורה של רחל בעשרים כסף, לפיכך יתנו בכוריהן פדיונו כ' דינר

16. כ"ד מתנות כהונה נתנו ללויים

17. עשרה דברים נאמר בהן ברית...

18. גדולה ברית שנכרתה לו לאהרן מברית שנכרתה לו לדוד

19. שלא יתרום מן המחובר על התלוש ולא מן התלוש על המחובר ולא מן החדש על הישן ולא מן הישן על החדש

20. מה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית

מושגים מפרשית זוקת

1. כתב בה תורה חקה, גזירה היא מלפני אין לך רשות להרהר אחריה (רש"י)
2. שאין קטיגור נעשה סניגור (רש"י)
3. שאין לך פקודה שאין בה מפקודת העגל (רש"י)
4. אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה (ברכות מג:)
5. זה קבר סתום, דאמר מר טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת (נזיר נג:)
6. מה קרבנות מכפרין אף מיתת צדיקים מכפרת (רש"י)
7. באר - בזכות מרים, עמוד ענן - בזכות אהרן, מן - בזכות משה. (תענית ט.)
8. שחס הקב"ה על ממונם של ישראל (רש"י)
9. שהאבות מצטערים בקבר כשפורענות באה על ישראל (רש"י)
10. עמלק מעולם רצועת מרדות לישראל, מזומן בכל עת לפורענות (רש"י)
11. מכאן למי שמבקשים ממנו מחילה שלא יהא אכזרי מלמחול (רש"י)
12. כיון שעושה אדם את עצמו כמדבר שהוא מופקר לכל - תורה ניתנה לו במתנה (נדרים דף נה.)
13. המושלים - אלו המושלים ביצרם; בואו חשבון - בואו ונחשב חשבוננו של עולם, הפסד מצוה כנגד שכרה, ושכר עבירה כנגד הפסדה (ב"ב עח:)